

Јасна Бркић

Библиотека града Београда

brkicjasna011@gmail.com

ВРЕДИ ЛИ СЛИКА ХИЉАДУ РЕЧИ?

У оквиру пројекта *Еразмус+*,¹ у периоду од 17. до 21. новембра 2019. године, у Виљнусу, престоници Литваније, у организацији Центра за креативност и иновацију, одржан је тренинг графичке фацитације „Make it Visual”. Тренинг је био намењен омладинским радницима² из дванаест земаља: Русије, Украјине, Молдавије, Литваније, Грузије, Јерменије, Азербејџана, Пољске, Немачке, Босне и Херцеговине, Хрватске и Србије. Из Србије су учествовале Мирјана Нешић, библиотекар саветник у Београдској политехници, и Јасна Бркић, виши библиотекар у Дечјем одељењу Библиотеке града Београда. Кроз теоријске и практичне етапе петодневне обуке, учеснике су зналачки водили искусни тренери Јулија Кнупа из Украјине и Макс Пијевски из Молдавије.

Шта је графичка фацитација и које су њене предности?

Немало пута се у различитим ситуацијама међусобног нераумевања може чути колоквијално питање негативног призива „Је л’ треба да ти се нацрта?” Одговор би, заправо, требало да буде позитиван „Да, молим!”

У време веома сложених и вишеслојних процеса рада, унапређен начин комуникације као и ефектне и стимулативне методе фацитације процеса учења од суштинског су значаја за развој појединаца и група. Графичка фацитација управо је једна од драгоцених техника које помажу људима да се носе са сложеним ситуацијама и разумеју често супротстављене тачке гледишта. У питању је интерактивни метод рада са групом, у којем се користе

¹ Еразмус+, <https://erasmusplus.rs/erasmusplus/o-programu/> (преузето 18. 6. 2020).

² Омладински радник је запослена особа или волонтер укључен у неформално учење, који подржава младе у њиховом личном социо-педагошком и професионалном развоју, <https://erasmusplus.rs/omladinski-radnici/> (преузето 18. 6. 2020).

слике и графички прикази великих размера за представљање различитих информација. Визуелни приступ примењује се како би људи „видели оно што мисле”,³ размотрили идеје, комуницирали и донели одлуке. То је софистицирани алат који подстиче групу на „брејнсторминг”, анализу, дијалог, решавање конфликта и напредовање. Текстурални садржаји представљају се путем скицирања и универзалних графичких симбола, а искуство и пракса показали су да такав метод доприноси лакшем сагледавању шире слике, квалитетнијем усвајању и повезивању знања и побољшавању дугорочног памћења. Томе у прилог говори и пирамида учења коју је још 1946. године развио амерички педагог Едгар Дејл. Установивши вероватноћу памћења након две недеље од усвајања материје, дошао је до сазнања да памтимо 10 % оног што прочитамо, 20% оног што чујемо, 30 % оног што видимо и 50 % оног што истовремено видимо и чујемо.⁴ Развоју графичке фацилитације значајно је допринео и Тони Бузан, творац револуционарне технике *Маје ума*⁵ базиране управо на визуелном учењу. Предности визуализације су бројне, а нарочито се истичу следеће:

1. Проширивање когнитивних капацитета. Капацитети за памћење визуелних садржаја надмашују способност присећања вербалног материјала.
2. Убрзавање претраге. Велике количине података могу да се прикажу графички на малом простору, а различита визуелна својства објеката као што су боја, величина или облик, олакшавају њихово проналажење и разумевање.
3. Јаснији увид у структуру и промене. Визуализацијом постају уочљиве релације међу подацима које су апстрактне или нису директно видљиве.
4. Олакшавање закључивања. Графички приказ података омогућава лакше уочавање проблема и доношење закључака

3 David Sibbet, *A Graphic Facilitation Retrospective*, [http://www.davidsibbet.com/GF-Retrospective\(Updated\).pdf](http://www.davidsibbet.com/GF-Retrospective(Updated).pdf) (преузето 18. 6. 2020).

4 Дејлова пирамида учења, https://www.researchgate.net/figure/Edgar-Dale-Audio-Visual-Methods-in-Teaching-3rd-Edition-Holt-Rinehart-and-Winston_fig1_283011989 (преузето 19. 6. 2020).

5 Више о мапама ума: Toni Buzan, B. Buzan, *Mape uma* (Beograd: Finesa, 2005), <https://volimbiologiju.files.wordpress.com/2013/09/169208462-toni-buzan-mape-uma.pdf> (преузето 20. 6. 2020).

на нивоу раног опажања, односно перцепције основних карактеристика објеката као што су боја, величина, облик и положај.

5. Ефикасније манипулисање подацима. Елементи приказани на слици лако се могу додавати и одузимати те посматрати како те промене утичу на остале податке.⁶

Тренинг графичке фацитације „Make it Visual”

За полазнике програма *Еразмус+* спроведена је детаљна обука на пољу графичке фацитације и развијања различитих метода визуелне комуникације. Циљ је био да се кроз практичан рад и неформално учење савладају технике визуелне организације информација и стекну нове вештине и компетенције које доприносе остваривању јасније комуникације, лакшем преношењу знања групи, разумевању и бржем памћењу садржаја, структурирању информација и стимулисању идеја и креативности. Демонстриран је начин на који методе визуелне дидактике олакшавају перцепцију и процесуирање различитих типова садржаја у индивидуалном и колективном контексту. Тренинг је подразумевао усвајање основа визуелног речника, упознавање са универзалним графичким симболима, скицирање облика, предмета и људи, систематично организовање информација, представљање идеја и апстрактних појмова кроз цртеж и одабир кључних речи. Акцент је стављен на три питања у процесу визуализације: зашто је потребна, шта желимо да визуализујемо и на који начин. Представљени су и корисни дигитални алати који олакшавају процес графичке визуализације, као што су Doodly,⁷ Powtoon,⁸ Pictochart,⁹ Bikablo,¹⁰ Canva,¹¹ Postermiywall,¹² Procreate,¹³ као и практични видео-клипови

6 Dejan Pajić, *Primena tehnika vizualizacije u bazičnoj statistici*, <http://psihologija.ff.uns.ac.rs/viz/vizualizacija-kao-eksplorativna-tehnika> (преузето 22. 6. 2020).

7 Doodly, <https://www.doodly.com/> (преузето 22. 6. 2020).

8 Powtoon, <https://www.powtoon.com/> (преузето 22. 6. 2020).

9 Pictochart, <https://piktochart.com/> (преузето 22. 6. 2020).

10 Bikablo, <https://bikablo.com/en/> (преузето 22. 6. 2020).

11 Canva, <https://www.canva.com/> (преузето 22. 6. 2020).

12 Postermiywall, <https://www.postermiywall.com/> (преузето 22. 6. 2020).

13 Procreate, <https://procreate.art/> (преузето 22. 6. 2020).

Introductions: Graphic Facilitation as a Tool for Learning,¹⁴ *Sketchnote Mini Workshop*,¹⁵ *The Power of Sketchnotes*.¹⁶

Игра је била незаобилазни партнер неформалном учењу, те су се полазници „наоружали” са прегршт нових, креативних идеја које се лако могу применити како у раду са децом и младима, тако и са одраслима. Неке од игара биле су *Pictionary*, визуелни диктат, цртање одређених појмова и њихових супротности, представљање идиома цртежом, дигитална игра Google Quick Draw,¹⁷ итд.

Након завршене обуке, полазници су добили Youthpass, сертификат који је саставни део стратегије Европске комисије за усвајање и признавање неформалног учења. Овај сертификат представља признање за учешће у пројекту у склопу програма *Еразмус+*, *Млади на делу*. Осим потврде о учешћу на пројектима и тренинзима, овај корисни документ служи и као потврда о развијеним постигнућима. Његова посебност огледа се у томе што учесници самостално уписују стечене компетенције, те тако освешћују своје вештине учења и процењују компетенције кључне за целоживотно учење, као што су комуникација на страним језицима, дигиталне, друштвене и грађанске, научне и технолошке компетенције, способност учења, културолошка освешћеност и изражавање. Културолошкој освешћености умногome је допринело брижљиво организовано интеркултурално вече на ком су учесници имали прилику да се ближе упознају, представе своју земљу и њене особености помоћу симбола и цртежа, а потом, у неформалном делу, дегустирају храну карактеристичну за поједине земље и слушају музику одређеног поднебља.

Свеукупна стечена знања великог су потенцијала и погодна за развијање нових метода у раду са децом и младима, те ће понуда програмских и радионичарских активности у библиотеци засигурно бити још разноврснија. Одређени део материјала, алата и техника биће представљен на семинару акредитованом код Народне

¹⁴ *Introductions: Graphic Facilitation as a Tool for Learning*, <https://www.youtube.com/watch?v=LF0es60xfkg> (преузето 22. 6. 2020).

¹⁵ *Sketchnote Mini Workshop*, <https://www.youtube.com/watch?v=39Xq4tSQ31A> (преузето 22. 6. 2020).

¹⁶ *The Power of Sketchnotes*, <https://www.youtube.com/watch?v=IvTHDbUbdHY> (преузето 22. 6. 2020).

¹⁷ Google Quick Draw, <https://quickdraw.withgoogle.com/#> (преузето 22. 6. 2020).

библиотеке Србије и увршћеном у Каталог програма сталног стручног усавршавања у библиотечно-информационој делатности за 2020. годину „Не презајте од презентације” ауторки Виолете Ђорђевић и Јасне Бркић, библиотекара Дечјег одељења Библиотеке града Београда. Понуђене алате и технике библиотекари могу примењивати у свакодневном раду, као и приликом излагања на стручним конференцијама, семинарима и обукама и тако свој наступ учинити квалитетнијим, упечатљивијим и засигурно лакшим за памћење. Јер слика вреди хиљаду речи.